

Flora en vegetatiekartering Dommelbimd 2018

Nelleke Cornips
Oktober 2018

Flora en vegetatiekartering Dommelbimd 2018

Nelleke Cornips
2018

Colofon

Realisatie
Nelleke Cornips
ncornips@gmail.com

Samenstelling
Nelleke Cornips

Fotografie
Nelleke Cornips

Omslag
- Hooiland met Grote kattenstaart en Wilde Valeriaan
- Lange ereprijs

Dit rapport kan als volgt aangehaald worden:
N.J. Cornips, 2018. Flora en vegetatiekartering Dommelbimd 2018

1. Inhoudsopgave

1.	Inhoudsopgave	4
2.	Inleiding	5
3.	Methode	6
3.1	Veldbezoeken	6
3.2	Florakartering	6
3.3	Vegetatietypologie en opnames	6
3.4	Structuurparameters	7
4.	Florakartering.....	8
5.	Vegetatiekartering	10
5.1	Uitleg beschrijvingen	10
5.2	Beschrijvingen Vegetatietypen	10
5.3	Abiotische analyse	13
6.	Conclusies en Discussie.....	16
	Literatuur.....	18
7.	Bijlagen	19

2. Inleiding

2.1 Onderzoeksgebied

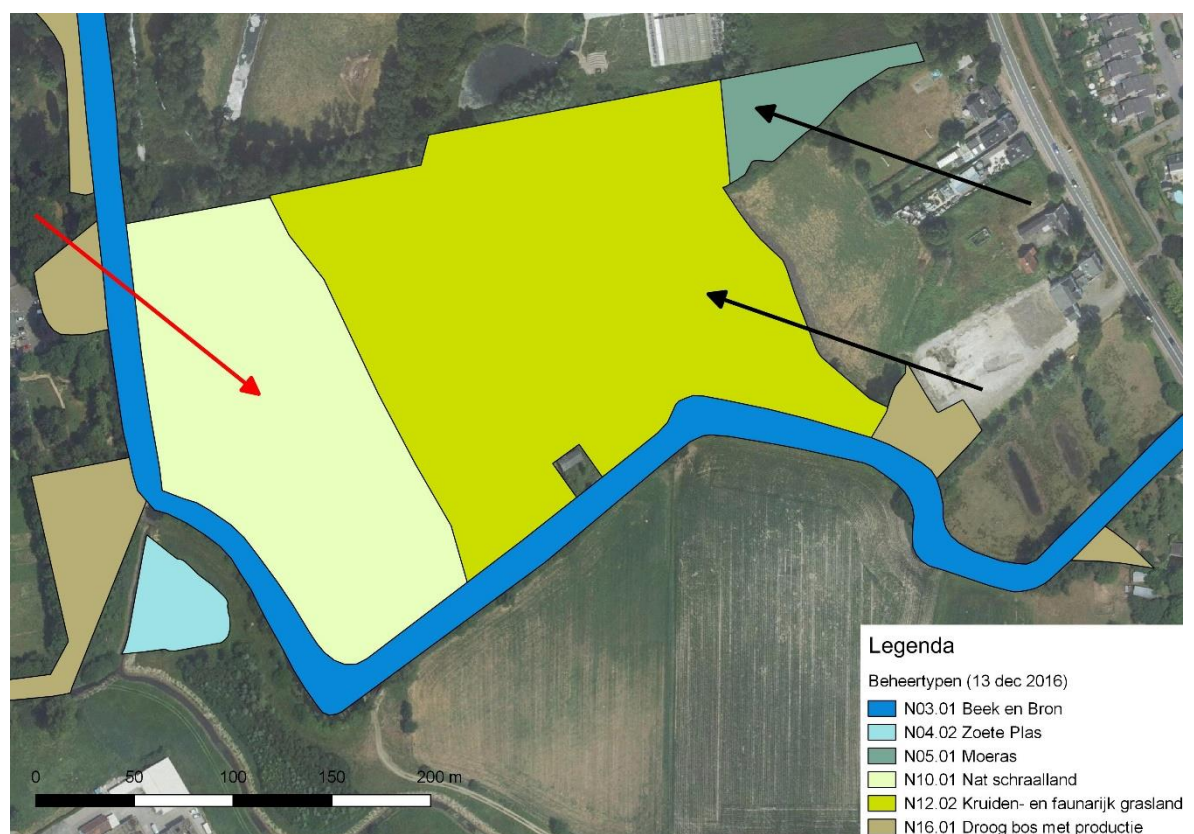
De Dommelbimd is een graslanden-complex gelegen in het dal van de Dommel, in Boxtel. In het verleden zijn de percelen voor landbouw in gebruik geweest. Doordat dit agrarische gebruik extensief was is het oorspronkelijke landschap met bijbehorende elementen behouden gebleven. De vochtige hooilanden liggen langs de Dommel. Op de hoger gelegen delen bevinden zich de drogere percelen die begraasd worden. De percelen zijn nooit intensief bemest geweest en sinds 2017 kan door middel van een stuw het waterpeil zelf geregeld worden. Door deze factoren en doordat in het lage deel kalkrijke en ijzerrijke kwel aan de oppervlakte komt zijn het een van de mooiere hooilanden in het Dommeldal.

In 2015 hebben buurtbewoners met hulp van Het Brabants Landschap het gebied gekocht. Stichting de Dommelbimd beheert sindsdien het gebied.

2.2 Doel

Ten behoeve van SNL is in het beheertype N10.01 Nat Schraalland een flora- en vegetatiekartering uitgevoerd. Het gekarteerd gebied heeft een oppervlakte van 2.28 ha, dit is tevens de oppervlakte Nat Schraalland (N10.01)

Onderstaand figuur laat een overzicht van het gekarteerde gebied zien.

Figuur 1: Overzicht van het gekarteerde gebied. De percelen met de pijlen zijn in eigendom van de Stichting Dommelbimd. Het perceel met de rode pijl is op vegetatie en flora gekarteerd.

3. Methode

3.1 Veldbezoeken

Het gebied is op de volgende dagen bezocht

- 18-05-2018
- 29-06-2018

3.2 Florakartering

Gekarteerd zijn alle Rode lijst-soorten en SNL-soorten die kwalificeren voor eerder genoemde beheertypen en alle minder algemene soorten. Ook zijn de sloten en slootranden bekeken. Waar mogelijk is een vergelijking gemaakt met karteringen uit het verleden.

Alle waarnemingen zijn ingevoerd in Obsmap (waarneming.nl). De kartering is uitgevoerd met gebruik van de Floron aantalschaal (A=1 ex., B=2-5 ex., C=6-25 ex., D=26-50 ex., E=51-500 ex., F=501-5000 ex., G>5000 ex.). Bij groeiplekken groter dan 50 m² zijn 4 stippen per hectarehok gezet. Van de soorten die met een GPS zijn ingemeten is het middelpunt van de groeiplek genomen. Elke groeiplek is ingemeten ook als er meerdere groeiplekken binnen 50m² aangetroffen zijn. Verspreidingskaarten zijn gemaakt met behulp van QGis (Q-Gis, versie 14.9).

3.3 Vegetatietypologie en opnames

Opstellen lokale vegetatietypologie

De lokale typologie is op verschillende manieren op te stellen. Omdat dit gebied nog nooit eerder op vegetatie gekarteerd is, kon er geen gebruik gemaakt worden van eerder lokale typologieën. Daarom is voor deze kartering een nieuwe lokale typologie opgesteld.

De lokale typologie geeft een beschrijving van de soortensamenstelling, de verschijningsvorm en de structuur van de vegetatie. Door het gebruik van ken- en differentiërende soorten is het mogelijk om inzicht te krijgen in milieucondities (zuurgraad, voedselrijkdom, vocht etc) en in welk successiestadium het type zich bevindt.

Vegetatieopnames

Van elk type zijn een of meerdere opnames gemaakt. In totaal zijn 7 opnames gemaakt.

De opnames hebben een grootte van 2 x 2 meter. Van alle opnamen is de zuid-westhoek met een GPS ingemeten. De mossen zijn ter plekke op naam gebracht of verzameld en later een naam toegekend. De vegetatieopnames zijn uitgevoerd met behulp van de Braun-Blanquet methode (verfijnde schaal, tabel 1) en zijn achteraf ingevoerd in Turboveg.

Tabel 1: Braun-Blanquet, verfijnde schaal

Codering	Bedekking	Aantal
r	<5%	Zeër weinig (1-2 ex.)
+	<5%	Weinig (3-10 ex.)
1	<5%	Talrijk (10-100 ex.)
2m	<5%	Zeër talrijk (>100 ex.)
2a	5-12,5%	Willekeurig
2b	12,5-25%	Willekeurig
3	25-50%	Willekeurig
4	50-75%	Willekeurig
5	75-100%	Willekeurig

Het karteren van lokalen typen, begrenzingen en complexen

Nadat de lokale typologie is vastgesteld zijn de begrenzingen op de kaart ingetekend. Hierbij is rekening gehouden dat de kartering herhaalbaar moet zijn, de begrenzingen moeten in het veld duidelijk zijn en de vlakken niet te klein. Als regel wordt in het algemeen gebruikt dat vlakken niet kleiner mogen zijn dan een oppervlakte van 25x25 meter. Vanwege het kleine oppervlak van het gekarteerde gebied is hier vanaf geweken als de vegetatie duidelijk herkenbaar was in het veld. De begrenzingen zijn gedigitaliseerd en vastgelegd in QGIS

Vertaling naar SBB-catalogus en Vegetatie van Nederland

Achteraf is de lokale typologie ingepast in de vegetatietypologie van Staatsbosbeheer (Staatsbosbeheer-catalogus) en de Vegetatie van Nederland. De lokale type zijn ingedeeld tot op associatie-niveau en daar waar mogelijk tot het niveau van subassociatie.

Bij overgangen of klasse/verbondoverschrijdende lokale typen is steeds het SBB-type gekozen waar het lokale type het meeste mee overeenkomt.

De codering van de lokale typen bestaan uit een algemeen en een lokaal deel, gescheiden door een koppelteken (-). Het algemene deel beschrijft de klasse volgens de SBB-catalogus waar het type is ingedeeld. Het lokale deel geeft weer hoeveel lokale typen tot deze klasse behoren. Beide getallen gecombineerd geven een code die enkel voor deze kartering bedoeld is, ze zijn niet zomaar te vergelijken met andere karteringen met dezelfde coderingen.

Vertaling naar de landelijke typologie is uitgevoerd met behulp van Synbiosys (<http://www.synbiosys.alterra.nl/sbbcatalogus/>, basisclassificatie: vegetatie van Nederland: 2017) en de veldgidsen *Plantengemeenschappen* en *Rompgemeenschappen*.

3.4 Structuurparameters

Het te karteren gebied bestond enkel uit het beheertype 10.01 Nat Schraalland. Voor dit beheertype is het niet nodig een structuurkartering uit te voeren.

4. Florakartering

Hieronder is een lijst weergegeven met alle aangetroffen soorten. Rode lijstsoorten komen niet voor. Het getal achter de wetenschappelijke naam geeft het aantal groeiplekken weer. Indien er een code staat, betekent het dat die soort een SNL-soort is voor dat beheertype. De waarnemingen heb ik waar mogelijk vergeleken met de Provinciale karteringen uit voorgaande jaren. Hierbij heb ik geprobeerd rekening te houden dat tijdens deze huidige kartering intensiever gezocht is, dan bij de voorgaande karteringen.

In figuur 2 zijn de locaties van de gevonden SNL-soorten weergegevens. In de bijlage zijn kaartjes opgenomen met de verspreiding van alle gekarteerde soorten.

Blaaszegge (*Carex vesicaria*) (7): Komt verspreid voor in de noordelijke helft van het gebied, zowel in de greppels als in het grasland. Door de Provincie is in het verleden ook een groeiplaats in het zuidelijk deel gekarteerd.

Bosbies (*Scirpus sylvaticus*) (3, N10.02): Een aantal groeiplaatsen in de noordelijke helft van het gebied. Deze soort is niet eerder gekarteerd (wel een karteersoort voor de Provincie).

Echte koekoeksbloem (*Silene flos-cuculi*) (19, 12.02): op diverse plekken in het schraalland, vooral in de noordelijke helft. Ten op zichte van de provinciale kartering lijkt de soort wel meer naar het zuiden uitgebreid te zijn.

Gewone brunel (*Prunella vulgaris*) (3, 12.02): groeit op de wat hogere/drogere delen in het schraalland. Niet eerder gekarteerd.

Grote ratelaar (*Rhinanthus angustifolius*) (10, 12.02): op een aantal plekken in het schraalland, vooral in de noordelijke helft. De soort is niet eerder aangetroffen, het is wel een provinciale karteersoort.

Hazen zegge (*Carex ovalis*) (1): Eenmaal gekarteerd. De soort is niet eerder aangetroffen, het is wel een provinciale karteersoort, maar de soort is makkelijk over het hoofd te zien.

Holpijp (*Equisetum fluviatile*) (5): Komt voor in de greppels en soms ook in de lage vochtige delen van het schraalland verspreid door het gebied. Dit komt overeen met de groeiplekken die eerder zijn gevonden. In het verleden kwam de soort ook voor in de sloot ten oosten van het perceel. Daar is holpijp nu niet gevonden, maar dat kan ook komen door de ondoordringbare rietvegetatie.

Lange ereprijs (*Veronica longifolia*) (4, N05.01): Een aantal groeiplaatsen in het grasland in midden van het gebied. In het verleden alleen langs de Dommel en de oostelijke sloot gevonden. Daar is hij niet meer teruggevonden.

Late guldenroede (*Solidago gigantea*): drie groeiplaatsen verspreid door het gebied.

Ruwe smele (*Deschampsia cespitosa*): komt voor op een aantal plekken in de westelijke helft van het gebied. Lijkt in het verleden meer groeiplaatsen gehad te hebben.

Tweerijige zegge (*Carex disticha*) (1): Eenmaal gevonden. De soort is niet eerder aangetroffen, het is wel een provinciale karteersoort, maar de soort is makkelijk over het hoofd te zien.

Veldrus (*Juncus acutiflorus*) (3): Een aantal groeiplaatsen in het midden van het schraalland. In het verleden kwam de soort ook voor in de sloot ten oosten van het perceel. Daar is veldrus nu niet gevonden, maar dat kan ook komen door de ondoordringbare riet vegetatie.

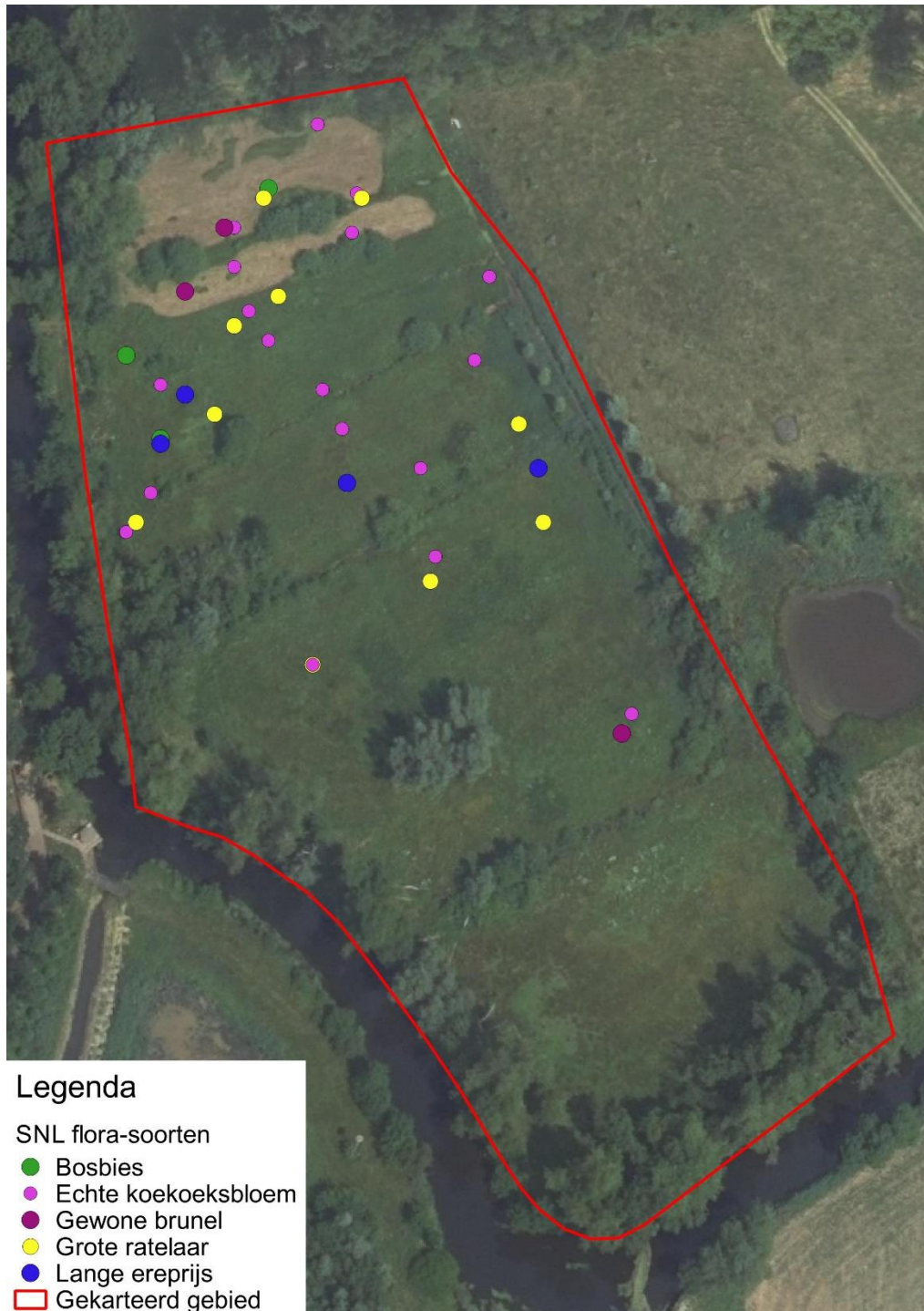
Waterviolier (*Hottonia palustris*) (5): in de greppels in de noordelijke helft. Toine Coijmans heeft de soort ook in de meest oostelijke sloot gevonden. Deze groeiplaats staat niet op de verspreidingskaart.

Wijfjesvaren (*Athyrium filix-femina*): een groeiplek langs een van de greppels, niet eerder gekarteerd (wel een provinciale karteersoort).

Zeegroene muur (*Stellaria palustris*): Een aantal groeiplaatsen in het noordelijk deel. De soort is niet eerder aangetroffen (wel een provinciale karteersoort), maar is makkelijk over het hoofd te zien.

Verdwenen of gemiste soorten:

Wilde bertram (*achillea ptarmica*): in het verleden op diverse plekken langs de sloot ten oosten van het gebied. De soort kan ik gemist hebben, maar de verspreiding is in ieder geval afgenomen. Landelijk gezien gaat de soort vooral in het agrarisch gebied hard achteruit.

Figuur 2: verspreiding van de gekarteerde SNL-soorten.

5. Vegetatiekartering

5.1 Uitleg beschrijvingen

De lokale vegetatietypen zijn gerangschikt in hoofdgroepen, volgens de klassenindeling van de SBB-catalogus. Per type zijn de kensoorten, differentiërende, constante en dominante soorten genoemd. Verder is kort de ecologie van het type beschreven en waar het voorkomt. De vertaling naar de landelijke typologie van de Vegetatie van Nederland (hierna VvN) en de typologie van Staatbosbeheer (hierna SBB) is ook beschreven en waar nodig uitgelegd.

5.2 Beschrijvingen Vegetatietypen

Tabel 2: vegetatietypen met oppervlaktes.

Lokale types	Opp (m2)	Opp (ha)
16-01 - Pitrus, ruw beemdgras en tandzaadtype	5547,23496	0,5547235
16-02 - Moerasspirea en kattenstaarttype	10166,8997	1,01668997
16-03 - Reukgras en veldzuringtype	1008,18238	0,10081824
16-04 - Liesgras, rietgras en scherpe zegge-type	1203,11152	0,12031115
16-05 - Gestreepte witbol en kruipende boterbloemtype	2010,84878	0,20108488
16-06 - Hennegras- en riettype	1051,71559	0,10517156
34-01 - Brandnetel- en braamtype	1093,30882	0,10933088
42-01 - Elzen en brandneteltype	647,19416	0,06471942
Eindtotaal	22728,49591	2,27284959

Lokaal type: 16-01 Pitrus, ruw beemdgras en tandzaadtype

Omschrijving: Relatief open vegetatie op dichte bodem, die lang vochtig blijft. Komt vooral voor in het zuidelijke deel. Het lijkt erop dat hier minder kwel aan de oppervlakte komt. Hoge bedekking van pitrus en ruw beemdgras, maar daarnaast komen ook kruiden als tandzaad (diverse soorten), moeraskers, moerasrolklaver, kruipende boterbloem en grote kattenstaart voor. Dit zijn zowel soorten kenmerkend voor de *Pijpenstrootje*-orde (16A) als voor het Zilver schoon-verbond (12Ba). De rompgemeenschap van Pitrus omschrijft deze vegetatie het beste, hoewel pitrus lang niet overal dominant aanwezig is.

SBB-type: 16-r RG *Juncus effusus*

VvN: 16RG8 RG *Juncus effusus* (r16RG8)

Opnamenummer: 4

Lokaal type: 16-02 Moerasspirea en kattenstaarttype

Omschrijving: Bloemrijk type met grote kattenstaart, echte valeriaan en moerasspirea. Samen met veldrus en scherpe zegge hebben deze soorten een hoge bedekking. Verspreid komen scherpe boterbloem, pinksterbloem, moerasrolklaver, lange ereprijs en grote ratelaar voor. De eerste twee zijn kensoorten van de klasse Molinio-Arrhenatheretea (klasse 16). Moerasrolklaver en grote ratelaar zijn kensoorten van de orde Molinietalia (16A), net zo als veldrus. Lange ereprijs, moerasspirea en echte valeriaan zijn kensoorten van de ruigte-associatie: 33Aa1 associatie van moerasspirea en valeriaan.

Deze vegetatie heeft elementen van allerlei types. Het bevat ruigtesoorten, maar is verre van ruig. Veldrus haalt op sommige plekken een hoge bedekking, maar is nooit dominant. Om deze reden is

gekozen voor een vertaling naar twee typen, de moeraspirea-ruigte, waarbij de SBB-catalogus een aparte rompgemeenschap onderscheidt (16B-c) en het veldrusschraalland.

SBB-type: 16B-c RG *Filipendula ulmaria* en 16A2 *Crepido-juncetum acutiflori*

VvN: r16Aa2 *Crepido-juncetum acutiflori* en r33Aa1b *Valeriano-Filipenduletum holcetosum*

Opnamenummers: 1, 3, 6

Lokaal type: 16-03 Reukgras en veldzuringtype

Omschrijving: Aangetroffen op een hoger en zandiger deel van het hooiland. Veldzuring, gewoon reukgras en gestreepte witbol kwamen met een hoge bedekking voor. Van de kruiden kwam alleen moerasrolklaver, kattenstaart en scherpe boterbloem in enige mate voor. Gekozen is voor een vertaling naar de rompgemeenschap van Gewoon Reukgras, de beschrijving die bij deze rompgemeenschap wordt gegeven past precies bij dit type. In de SBB-catalogus wordt deze rompgemeenschap (nog) niet beschreven. Daar is dezelfde vertaling gemaakt als bij 16-02.

SBB-type: 16B-c RG *Filipendula ulmaria* en 16A2 *Crepido-juncetum acutiflori*

VvN: r16RG24 *Anthoxanthum odoratum*

Opnamenummer: 2

Lokaal type: 16-04 Liesgras, rietgras en scherpe zegge-type

Omschrijving: Komt voor op de lager gelegen delen van het terrein. Dit type heeft ongeveer dezelfde soortensamenstelling als type 16-02. Maar de grassen voeren hier de boventoon. Rietgras, liesgras en scherpe zegge hebben een hoge bedekking, wat duidt op een hogere voedselrijkdom van de bodem. Grote kattenstaart, echte valeriaan en moeraspirea komen veel minder voor dan bij 16-02. In eerste instantie wilde ik dit type toekennen aan de Rompgemeenschap van liesgras. Maar de beschrijving van deze gemeenschap voldeed niet. Het type is voedselrijk, maar niet zo voedselrijk als in deze beschrijving wordt beschreven. Bovendien is deze rompgemeenschap ook nog minder kruidenrijk. Gekozen is voor een vertaling naar dezelfde types als bij 16-02.

SBB-type: 16B-c RG *Filipendula ulmaria* en 16A2 *Crepido-juncetum acutiflori*

VvN: r16Aa2 *Crepido-juncetum acutiflori* en r33Aa1b *Valeriano-Filipenduletum holcetosum*

Opnamenummer: 5

Lokaal type: 16-05 Gestreepte witbol en kruipende boterbloemtype

Omschrijving: Dit type komt voor bij de ingang en vormt een overgang van de hoger gelegen bomenlaan en het natte schraalland. Soorten van droger grasland komen voor: Gewone brunel en Jakobskruid, als ook soorten van bossen/bosranden: hondsdrif. Dit maakt het lastig om er een landelijke type aan te geven. Vanwege het voorkomen van glanshaver is dit type toegekend aan het landelijk type: 16RG18, de glanshaverrompgemeenschap. Dit zijn relatief ruige graslanden, die wat voedselrijker zijn door bijvoorbeeld bladnval. Deze beschrijving komt overeen met dit deel van het perceel. In de SBB-catalogus ontbreekt dit type. Er is wel een rompgemeenschap van Kropaar en Glanshaver. Maar omdat kropaar niet voorkomt, is dit type aan 16-a toegekend, de rompgemeenschap van Gestreepte witbol en Koekoeksbloem.

SBB-type: 16-a RG *Holcus lanatus-Lychnis flos cuculi*

VvN: r16RG18 *Arrhenatherum elatius*

Opnamenummers: 7

Lokaal type: 16-06 Hennegras- en riettype

Omschrijving: Komt voor langs de oostelijke greppel. De vegetatie bestaat vooral uit Hennegras en riet met af en toe kruiden als kattenstaart, grote wederik en lange ereprijs. Een vertaling is gemaakt naar de rompgemeenschap van Hennegras, die in Vegetatie van Nederland in de klasse van natte strooiselruigten vallen (r33), maar in de catalogus van SBB in de klasse van matig voedselrijke graslanden (16).

SBB-type: 16-j *Calamagrostis canescens*

VvN: r33RG10 *Calamagrostis canescens*

Opnames: geen opnames

Lokaal type: 34-01 Brandnetel- en braamtype

Omschrijving: komt voor langs de rand in de noordwesthoek van het gebied. Een ruige vegetatie waar brandnetel de boventoon voert en braam, haagwinde en akkerdistel ook voorkomen. De bodem is door de hogere ligging ten opzichte van de rest van de grond iets droger en wat voedselrijker

SBB-type: 33-a *RG Urtica dioica*

VvN: r34RG01 *RG Urtica dioica*

Opnames: geen opnames

Lokaal type: 42-01 Elzen en brandneteltype

Omschrijving: in het gekarteerd gebied ligt in het midden aan de westrand een klein elzenbosje. De boomlaag bestaat vooral uit zwarte els. De ondergroei uit grote brandnetel en kale jonker. Deze vegetatie groeit op een vochtige bodem, natter dan type 34-01.

SBB-type: 39A-d *RG Urtica dioica*

VvN: r42RG04 *RG Urtica dioica*

Opnames: geen opnames

5.3 Abiotische analyse

In het programma Synbiosys is het mogelijk om aan de hand van de gemaakte opnames een abiotische analyse te laten uitvoeren. Aan elke plantensoort zijn Elleberg-waarden toegekend. Deze zeggen iets over het optimum van de plant op het gebied van voedselrijkdom, vochtgraad of zuurgraad. Van elke opname is van de opgenomen soorten een gemiddelde te berekenen. Dit kan ook voor alle typen, maar dit is dan een gemiddelde van alle landelijke opnames, waar dit type aan toe is gekend. Deze informatie komt uit de Landelijke vegetatie databank. De tabellen die een duidelijk inzicht geven in de gemaakte opnames en de keuze voor een vertaling naar een landelijk vegetatietypes heb ik hieronder weergegeven. Dit onderdeel is geen verplicht onderdeel voor een vegetatiekartering, maar ik heb het hier toegevoegd ter verduidelijking.

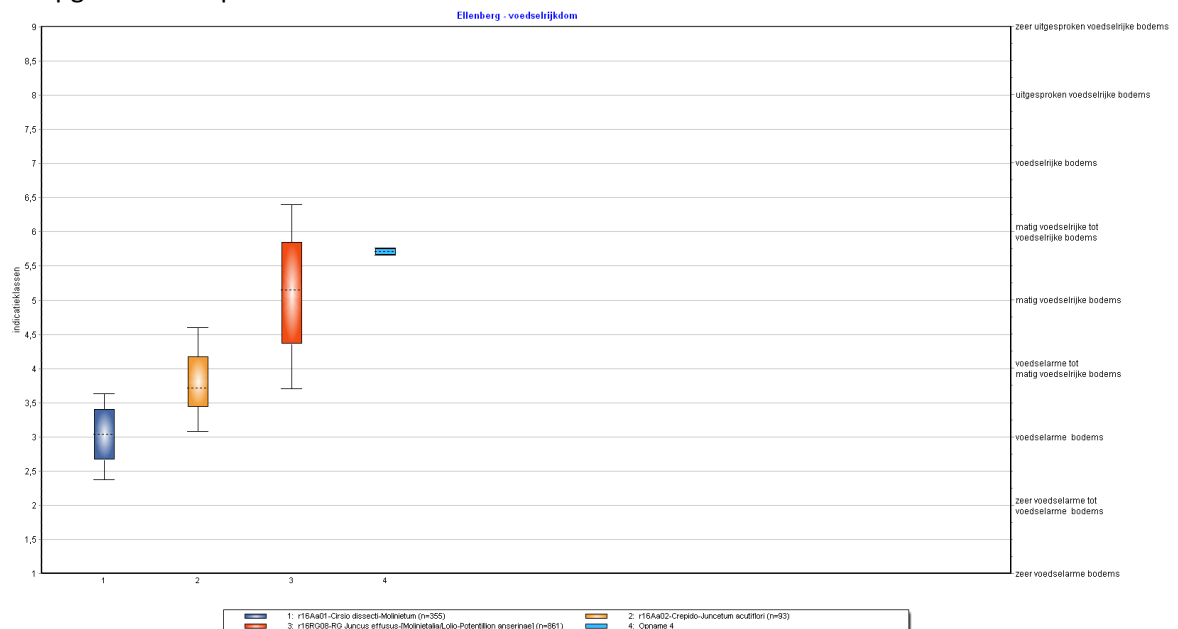
Lokaal type 16-01 Pitrus, ruw beemdgras en tandzaadtype

In onderstaande figuur zijn gemiddelde Elleberg-waarden voor voedselrijkdom (y-as) voor de volgende (landelijke) associaties weergegeven

- Blauwgrasland (r16Aa1). Komt niet voor in de Dommelbimd, maar ter illustratie voor het verschil.
- Veldrusschraalland (r16Aa2).
- Rompgemeenschap van Pitrus (r16RG8)

Het kleinste blauwe balkje staat voor de opname die in de Dommelbimd is gemaakt in het vlak waar het lokale type 01 Pitrus, ruw beemdgras en tandzaadtype aan is toegekend (16-01).

Duidelijk is te zien dat qua voedselrijkdom de opname duidelijk voedselrijker is dan een blauwgrasland of een veldrusschraalland, maar wel binnen de range van de Pitrus-rompgemeenschap.

Figuur 3: Elleberg-waarde voor voedselrijkdom.

Lokale typen: 16-02 Moerasspirea en kattenstaarttype, 16-03 Reukgras en veldzuringtype en 16-04 Liesgras, rietgras en scherpe zegge-type

Voedselrijkdom

In onderstaande figuur zijn gemiddelde Elleberg-waarden voor voedselrijkdom voor de volgende (landelijke) associaties (groene stippen, links van de rode streep) weergegeven

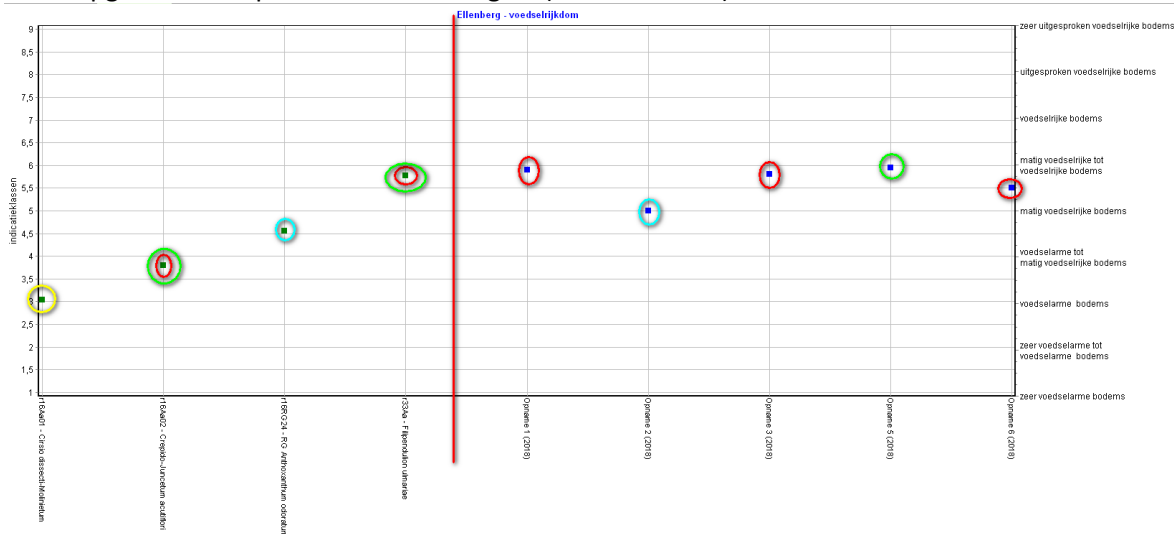
- Blauwgrasland (r16Aa1) (gele cirkel). Komt niet voor in de Dommelbimd, maar ter illustratie voor het verschil. Duidelijk is te zien dat dit het minst voedselrijk associatie is.
- Veldrusschraalland (r16Aa2). Iets meer voedselrijk.
- Rompgemeenschap van Gewoon Reukgras (r16RG24)
- Associatie van Moerasspirea en Valeriaan (r33Aa1b), relatief voedselrijk zeker ten opzichte van de bovenste twee associaties)

De blauwe stippen staan voor de vijf opnames die in de Dommelbimd zijn gemaakt en staan weergegeven rechts van de rode lijn.

Op basis van de opnames 1, 3 en 6 is het lokale type Moerasspirea en kattenstaarttype toegekend aan het vlak waarin deze opnames zijn gemaakt (16-02). Opname 2 het type Reukgras en veldzuringtype (16-03) en opname 5 voor 16-04 (Liesgras, rietgras en scherpe zegge-type).

Duidelijk is te zien dat qua voedselrijkdom de opnames van 16-02 (rode cirkels) het dichtst bij de Associatie van Moerasspirea en Valeriaan liggen (rode cirkel). Opname 5 (groene cirkel) doet dit ook, maar deze week qua vegetatie zoveel af, dat dit een apart lokaal type is: 16-04.

Opname 2 van lokaal type 16-03 is iets minder voedselrijk en is bijna gelijk aan het landelijk type: de rompgemeenschap van Gewoon reukgras (blauwe cirkels).

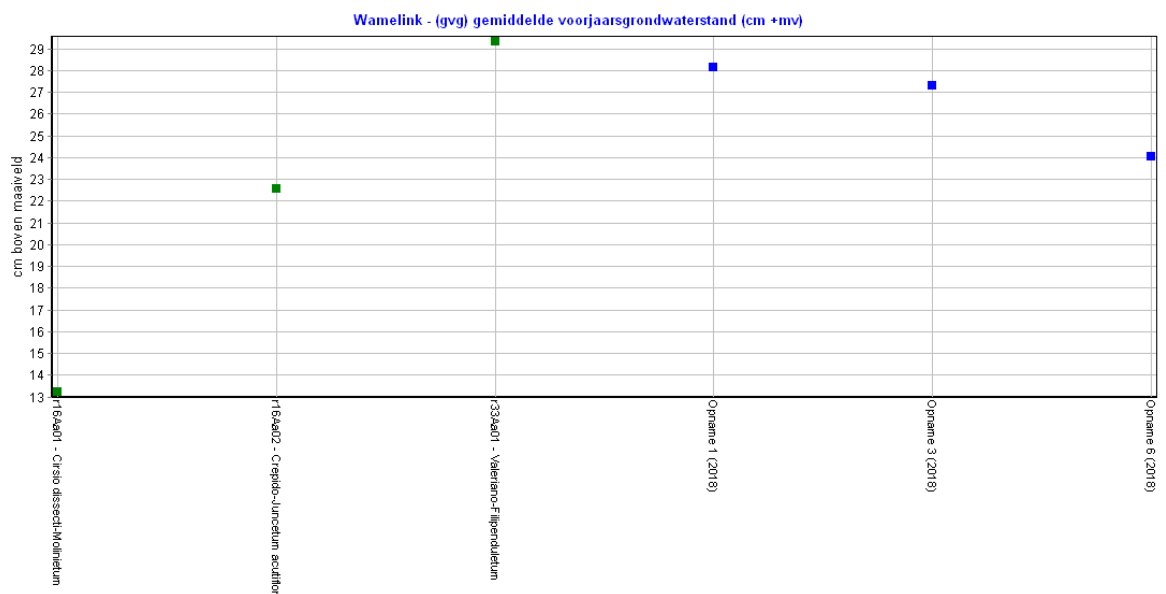
Figuur 4: Elleberg-waarde voor voedselrijkdom.

Gemiddelde voorjaarsgrondwaterstand (GVG)

In onderstaande figuur is de gemiddelde voorjaarsgrondwaterstand (GVG) voor de volgende (landelijke) associaties weergegeven (groene stippen):

- Blauwgrasland (r16Aa1). Komt niet voor in de Dommelbimd, maar ter illustratie voor het verschil.
- Veldrusschraalland (r16Aa2).
- Associatie van Moerasspirea en Valeriaan (r33Aa1b)

Blauwe stippen geven de aan de hand van de vegetatie van de betreffende opname berekende GVG weer. Hiervoor zijn de opnames gebruikt van het lokale type 16-02. De GVG wordt in het voorjaar gemeten. In Figuur 6 is te zien dat voor blauwgrasland de GVG net onder maaiveld ligt. Voor Veldrusschraalland is deze lager. De waarden van de opnames liggen nog lager, wat betekent dat de in het voorjaar de grondwaterstand lager is dan voor zowel Veldrusschraalland en Blauwgrasland wenselijk is. De waarden van opnames zijn berekend aan de hand van de plantensoorten die in opname voorkomen. Deze waarden kunnen afwijken van de echte waarden.

Figuur 6: Gemiddelde voorjaarsgrondwaterstand (GVG), boven maaiveld moet onder maaiveld zijn

6. Conclusies en Discussie

Florakartering en vergelijking met eerdere karteringen.

Vanwege het kleine oppervlak en de relatief open vegetaties is het gebied grondig onderzocht. Desondanks kunnen groeiplekken van Wilde Bertram en Lange Ereprijs gemist zijn. De eerste is helemaal niet aangetroffen. Lange Ereprijs kan gemist zijn in de hoge rietvegetaties

Het gebied is niet in eerdere jaren vlakdekkend gekarteerd. Wel heeft de Provincie Noord-Brabant het gebied onderzocht. Dit is vlakdekkend gebeurd, maar slechts eenmalig en dit hoeft niet in de optimale karteertijd (voordat er gemaaid is en als de te karteren bloemen bloeien) te zijn geweest. In de tijd van deze kartering kwam in de noordelijke helft Blaaszegge en Holpijp verspreid voor. Dat is nu nog steeds het geval, wel komt Holpijp nu verspreid over het hele perceel voor. Echte Koekoeksbloem, Lange Ereprijs en Veldrus zijn door de Provincie alleen langs de greppels gevonden. Deze soorten komen nu ook in het hooiland voor. Het lijkt erop dat het hooiland zich in positieve richting aan het ontwikkelen is.

Kwaliteitsbeoordeling flora

Voor deze kartering is enkel het type N10.01 Nat schraalland gekarteerd. Kwalificerende soorten van dit type komen niet voor. Kwalificerende soorten als Knolsteenbreek, Moeraskartelblad, Teer Guichelheil, Bleke Zegge, Sterzegge, Spaanse Ruiter en dactylorhiza-orchideeën komen wel in de omgeving voor (Geelders, Smalbroeken, Dommelbeemden). Maar de afstand is nog steeds zo groot, dat deze soort waarschijnlijk nooit op eigen kracht het gebied kunnen bereiken. Je zou deze soorten kunnen helpen door maaisel uit de buurt op te brengen. Maar omdat de waterstand van het gebied te laag is voor *Nat Schraalland*, is het beter om eerst daar mee aan de slag te gaan. Moeraskartelblad is wel een soort waarvan het zaad makkelijk elders verzameld kan worden en nu al opgebracht kan worden. Deze soort parasiteert, net als Grote Ratelaar, op grassen en kan het aandeel grassen laten afnemen.

Het jaarlijks maaien en afvoeren werpt al wel zijn vruchten af. Het aandeel grassen is laag en soorten als Moerasspirea, Echte Valeriaan, Koninginnenkruid en Grote Kattenstaart voeren de boventoon en dit is weer gunstig voor de insecten. De twee noordelijke graslanden worden twee keer per jaar gemaaid. Vroeg maaien op het moment dat de grassen nog geen zaad hebben gezet zorgt ervoor dat de grassen verzwakken en kruiden meer kans krijgen. In dit deel zie je dat terug, niet in de verspreiding van gekarteerde plantensoorten, maar wel in de vegetatie zelf die lager is en meer open. In vergelijking met eerdere jaren zie je duidelijk dat het aandeel Gestreepte Witbol is teruggebracht (mondelinge mededeling Gijs Clements). Omdat elders in het perceel ook nog plekken zijn waar het aandeel grassen (16-04 Liesgras, rietgras en scherpe zegge-type) erg hoog is, kan gekeken worden of deze locaties vroeg gemaaid kunnen worden in plaats van het noordelijke deel.

Vegetatiekartering

De lokale typologie is gemaakt aan de hand van de vegetatie-opname en de beschrijvingen die ik in het veld per lokaal type heb gemaakt. Hierdoor kan het zijn dat een keuze die op basis van de opname heel logisch lijkt in het veld niet past en andersom. Op basis van de beschrijving in het veld had ik bijvoorbeeld het lokale type Liesgras, rietgras en scherpe zegge-type toegekend aan de rompgemeenschap van Liesgras. Uit de opname bleek dat het aandeel kruiden toch nog relatief hoog was en dat deze rompgemeenschap eigenlijk te min was voor deze vegetatie. Ik heb geprobeerd zo objectief mogelijke keuzes te maken, maar het zou goed kunnen dat bij dit soort lastige keuzes iemand anders een andere keuze maakt.

Kwaliteitsbeoordeling Vegetatie

Het grootste oppervlakte is gekarteerd als deels *Veldrusschraalland* en deels als de *Associatie van Moerasspirea en Valeriaan*. Het beheertype *Nat schraalland* wordt beschreven als een combinatie van types van *Blauwgrasland* en *Veldrusschraalland*, waarbij de laatste niet zonder de eerste mag voorkomen (andersom wel). *Veldrusschraalland* is als gecombineerd type aanwezig, maar het *Blauwgrasland* ontbreekt

De associatie *Blauwgrasland* valt net als het *Veldrusschraalland* binnen de klasse van Matig voedselrijke graslanden (16) en daarbinnen in het Verbond van Biezenknoppen en Pijpenstrootje (16Aa), oftewel het *Junco-Molinion*.. Het onderscheid tussen deze twee associaties heeft te maken met de mate van voedselrijkdom en mate van overstroming. Types van het *Veldrusschraalland* zijn over het algemeen wat voedselrijker en deze hooilanden zijn over het algemeen langer overstromd. Beide kunnen samen voorkomen, waarbij het *Veldrusschraalland* in de lagere delen van het beekdal voorkomt en het *blauwgrasland* hoger. Hieruit blijkt dat successie van het ene type naar het andere type lastig is. Het perceel is behoorlijk voedselrijk, door maaien en afvoeren wordt de vegetatie in toom gehouden, maar het is de vraag of je hiermee de voedselrijkdom zo ver omlaag kan brengen tot het niveau van *Blauwgrasland*. Ook de waterstand is voor *Blauwgrasland* nog te laag. Dit zou je kunnen bereiken door maatregelen te nemen om het water langer vast te houden of om meer kwelwater aan te laten voeren. Vraag hiervoor een hydroloog om advies.

Waarschijnlijk is Vochtig Hooiland (N10.02) een haalbaarder doel om naar te streven. Van dit type zijn al 2 soorten aanwezig (Bosbies en Moerassprinkhaan). Bovendien mag in dit beheertype *Veldrusschraalland* voorkomen zonder *Blauwgrasland* (Zie bijlage: Afbakening type Nat Schaalland/Vochtig hooiland).

Dagvlinders

Tijdens de florakartering hebben ik ook alle vlinders gekarteerd die op mijn pad vlogen. In totaal 11 soorten, waarvan sommige soorten in grote aantallen. Verspreid door het perceel kwamen Bruine Zandoogjes voor en eenmaal heb ik het Groot Dikkopje gezien. Aan de westkant van het perceel, bij de bomenlaan, kwamen koevinkjes voor. Vlinders profiteren in dit gebied van de vele landschapstypen die op een klein oppervlakte voorkomen. Bos(laan), houtwallen, bramenkoepels en bloemrijk grasland zijn elementen die hier voorkomen en door veel vlindersoorten gebruikt worden. Gefaseerd maaien heeft ook een positief effect, soorten die overwinteren in grasstengels, zoals het Groot Dikkopje, hebben een grotere kans de winter door te komen. Zorg dan wel dat de stroken die 's winters blijven staan geen haarden van scherpe zegge (op de kaart type 16-03), pitrus, hennegrass (type 16-05) of riet (type 16-05) bevatten. Deze kunnen hierdoor bevoordeeld worden en vervolgens uitbreiden ten koste van de bloemrijkdom.

Literatuur

Meijden, van der M., Heukels' Flora van Nederland. 2005 Wolters-Noordhoff bv Groningen/Houten. The Netherlands

Schaminée, J.H.J., E.J. Weeda e.a. (1995-1999): De Vegetatie van Nederland, deel 1 t/m 5. OPULUS PRESS, Uppsala/Leiden.

Schaminée, J.H.J., Sýkora, K. e.a. (2010): Veldgids Plantengemeenschappen van Nederland, KNNV Uitgeverij, Zeist.

Schaminée, J.H.J., Janssen, J. e.a. (2015): Veldgids Rompgemeenschappen, KNNV Uitgeverij, Zeist.

Staatsbosbeheer, vegetatietypologie. www.synbiosys.alterra.nl/sbbcatalogus.

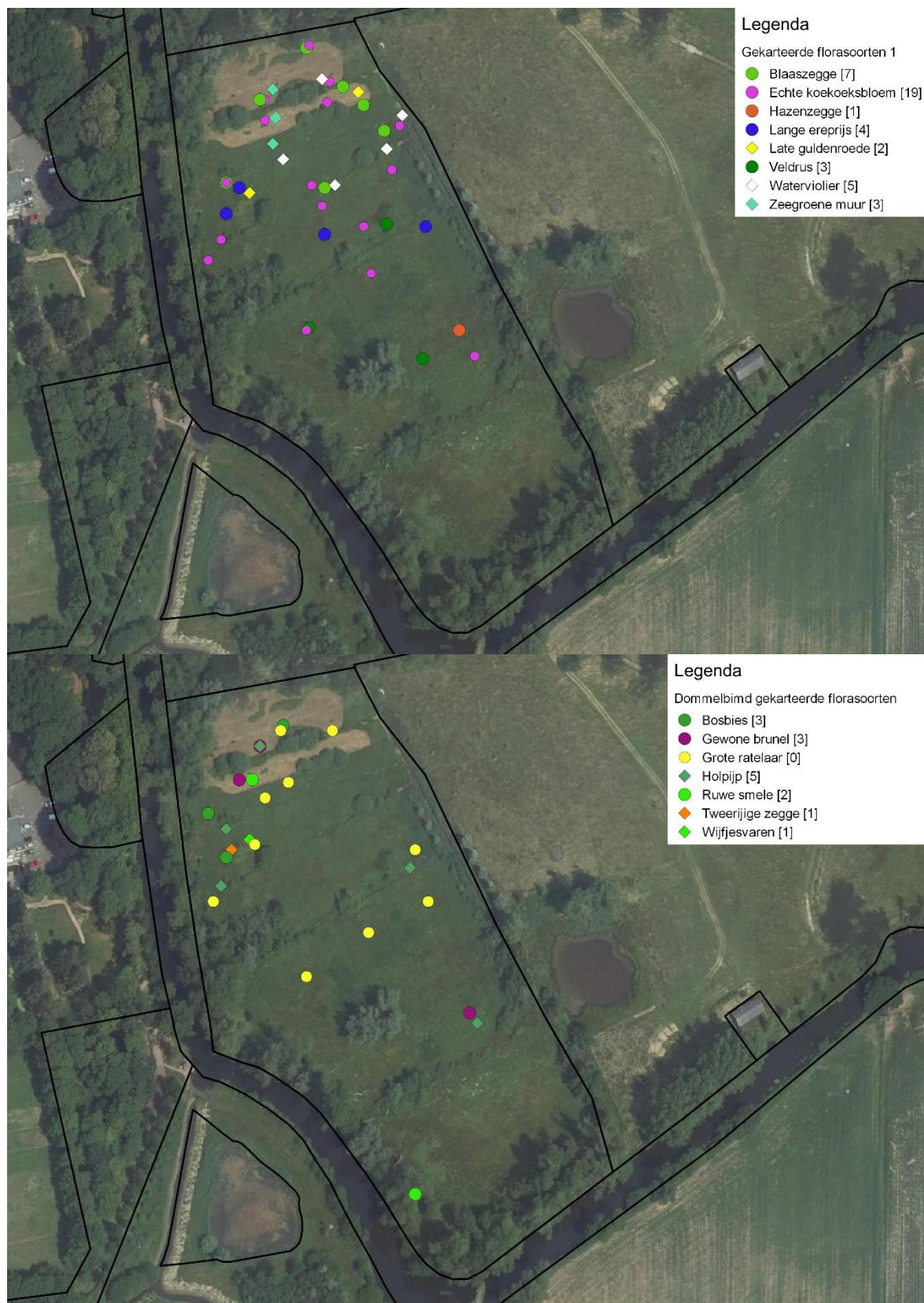
Werkwijze Monitoring en Beoordeling Natuurnetwerk en N2000/PAS (Bijlage 1, versie 05032014)

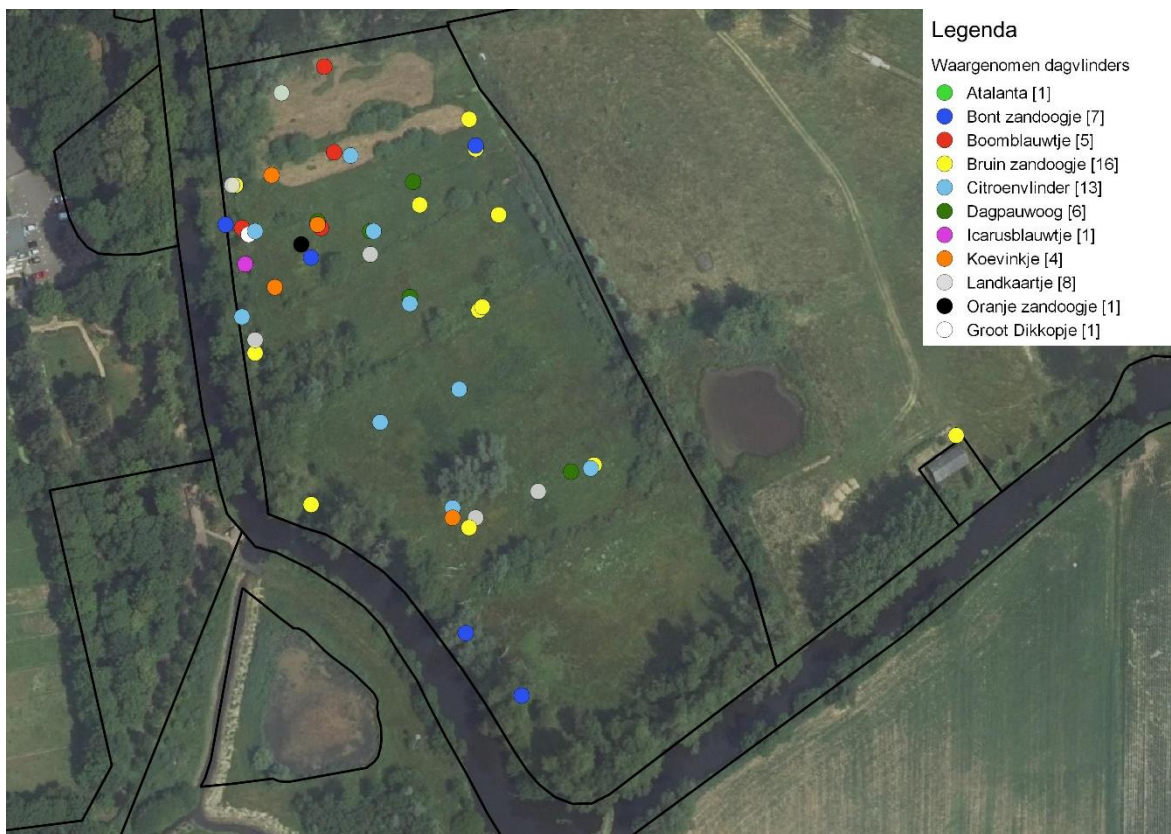
7. Bijlagen

In deze bijlage vind je de volgende kaarten en tabellen:

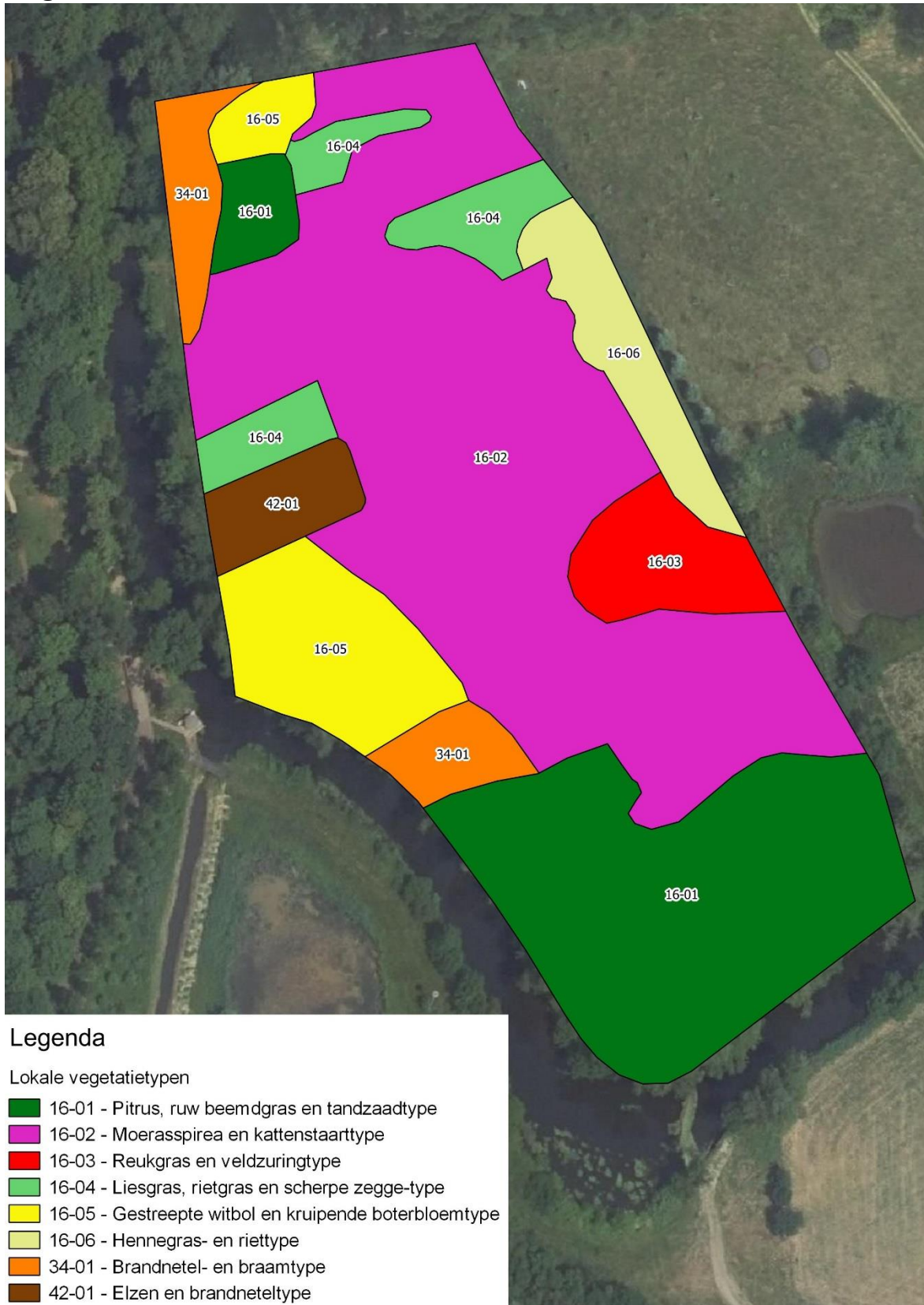
- Verspreidingskaarten van de soorten (flora en dagvlinders)
- Vegetatiekaart
- Kaart met locaties van alle vegetatieopnames
- Tabel met vegetatieopnames
- Afbakening type Nat Schaalland/Vochtig hooiland

Verspreidingskaarten van de soorten (flora en dagvlinders)

Vegetatiekaart

Locaties van alle vegetatieopnames

Tabel met vegetatieopnames

Tabel Klasse van Voedselrijke Graslanden							
Opnamenummer	4	1	3	6	2	5	7
Datum (jaar/maand/dag)	20180518	20180518	20180518	20180518	20180518	20180518	20180518
X-coördinaat (km) (x 1000)	150902	150838	150875	150780	150864	150799	150775
Y-coördinaat (km) (x 1000)	399210	399273	399237	399305	399255	399286	399353
Lengte proefvlak (m)	2	2	2	2	2	2	2
Breedte proefvlak (m)	2	2	2	2	2	2	2
Opp. proefvlak (m²)	4	4	4	4	4	4	4
Bedekking totaal (%)	90	99	100	70	95	80	90
Bedekking kruidlaag (%)	90	90	90	70	95	80	90
Bedekking moslaag (%)	2	40	80	0	30	2	2
Gem. hoogte (hoge) kruidl (cm)	35	35	35	50	30	90	95
Lokale typologie	16-01	16-02	16-02	16-02	16-03	16-04	16-05
Aantal soorten	20	24	33	16	18	23	27
r16 Klasse van Voedselrijke Graslanden							
Cardamine pratensis		1	+	+		+	Pinksterbloem
Cerastium fontanum s. vulgare	+		1			1	Gewone hoornbloem
Holcus lanatus	2b	+	+	1	2a	3	Gestreepte witbol
Prunella vulgaris						2a	Gewone brunel
Ranunculus acris	1		+		1	1	Scherpe boterbloem
Rumex acetosa		1	+		2a		Veldzuring
r16A Pijpenstrootje-orde							
Cirsium palustre	r	+	+		+	r	Kale jonker
Equisetum palustre		2b		+		+	Lidrus
Lotus pedunculatus	2a	2a	2b	+	2b		Moerasrolklaver
Rhinanthus angustifolius		1					Grote ratelaar
r16Aa Verbond van Biezenknopen en Pijpenstrootje							
r16Aa2 Veldrusschraalland							
Juncus acutiflorus			2a				Veldrus
r16RG Rompgemeenschap koekoeksbloem en witbol							
Silene flos-cuculi			+	+		+	Echte koekoeksbloem
r16RG8 Pitrus-rompgemeenschap							
Juncus effusus	+	2a	2a	+	2a	+	Pitrus
r16RG24 Reukgras-rompgemeenschap							
Anthoxanthum odoratum					2b		Gewoon reukgras
r33Aa1 Associatie van Moerasspirea en Valeriaan							
Filipendula ulmaria	1	1	+		+		Moerasspirea
Valeriana officinalis		3	2a	+		1	Echte valeriaan
Veronica longifolia				r			Lange ereprijs
Overige soorten							
Brachythecium rutabulum	+	+	+			+	Gewoon dikkopmos
Carex hirta	+						Ruige zegge
Convolvulus sepium	+						Haagwinde
Trifolium repens	1		r			1	Witte klaver
Alopecurus pratensis	2a	+	1	2a	+	1	Grote vossenstaart
Poa trivialis	2b	+	+	+	2a	2a	Ruw beemdgras
Ranunculus repens	3	2b	2a	2a	+	+	Kruipende boterbloem
Lycopus europaeus	r	1					Wolfspoot
Lythrum salicaria	r	2a	2a	2a	+	+	Grote kattenstaart
Glechoma hederacea	r					2a	Hondsdrif
Lysimachia nummularia	r						Penningkruid
Mentha arvensis	r						Akkermunt
Veronica arvensis	r					+	Veldereprijs
Glyceria maxima		+	1			2a	Liesgras
Myosotis laxa s. cespitosa	+	+	+	+	1	1	Zompvergeet-mijn-nietje
Phalaris arundinacea		+	1			2b	Rietgras
Symphytum officinale	1	r	r		r	r	Gewone smearwortel
Calliergonella cuspidata	3	5			3		Gewoon puntmos
Iris pseudacorus	r			+		r	Gele Iis
Rumex obtusifolius	r	1				+	Ridderzuring
Urtica dioica	r					r	Grote brandnetel
Acer pseudoplatanus					1		Gewone esdoorn
Agrostis stolonifera			1				Floringras
Alnus glutinosa		1					Zwarte els
Arrhenatherum elatius						1	Glanshaver
Bidens species						r	Tandzaad (G)
Calamagrostis canescens						+	Hennegras
Carex acuta					3		Scherpe zegge
Carex ovalis					r		Hazenzege
Cirsium vulgare						r	Speerdistel
Epilobium parviflorum		r					Viltige basterdwederik
Equisetum fluviatile		+					Holpijp
Eupatorium cannabinum		r				+	Koninginnenkruid
Fraxinus excelsior		r					Gewone es
Galium palustre			2a				Moeraswalstro
Glyceria fluitans		1					Mannagras
Jacobaea vulgaris						r	Jakobskruid s.l.
Poa pratensis					2a		Veldbeemdgras
Rubus sec. Rubus						r	Zwarte braam
Salix aurita		1				r	Geoorde wilg
Scirpus sylvaticus			3				Bosbies
Silene flos-cuculi		+	+			+	Echte koekoeksbloem
Stellaria uliginosa						r	Moerasmuur
Taraxacum species		1					Paardenbloem (G)
Trifolium dubium						+	Kleine klaver
Veronica serpyllifolia					r		Tijmereprijs

Afbakening type Nat Schaalland/Vochtig hooiland

BIJLAGE I – bij: Werkwijze Monitoring en Beoordeling Natuurnetwerk en Natura 2000/PAS

1.29. N10.01 NAT SCHRAALLAND

Van dit type moet ongeacht de aanwezige oppervlakte altijd een kwaliteitsbepaling worden gedaan.

Afbakening

- Nat schraalland omvat blauwgrasland, kleine zeggen- en kalkmoeras. Dotterbloemhooilanden en veldrusschraallanden in beekdalen en boezemlanden kunnen ook tot dit type gerekend worden als ze in combinatie met de eerste drie vegetatietypen voorkomen.
- Komen dotterbloemhooiland en veldrusschraalland zonder blauwgrasland, kleine zeggen- of kalkmoeras voor, dan is de draagkracht van de bodem wat minder slecht en worden ze tot Vochtig hooiland gerekend.
- De graslanden komen voor op voedselarme, matig zure tot basische bodems die gedurende de winter het waterpeil tenminste op of rond het maaiveld hebben (0-20 cm. beneden maaiveld) en 's zomers slechts oppervlakkig uitdrogen. De bodems zijn vanwege het natte karakter weinig draagkrachtig.
- In Nat schraalland komen tenminste enkele karakteristieke soorten voor: blonde zegge, vlozegge, sterzegge, tweehuizige zegge, knotszegge, blauwe zegge, waterdrieblad, draadrus, melkviooltje, Spaanse ruiter, gevlekte orchis, moeraswespenorchis, klokjesgentiaan, welriekende nachtorchis, klein glidkruid, brede en rietorchis, vleeskleurige orchis, blauwe knoop, moerasstreepzaad, addertong, harlekijn, adderwortel, kleine valeriaan, moeraskartelblad, welriekende nachtorchis, parnassia, vetblad.
- Het beheertype wordt jaarlijks gemaaid en het maaisel wordt afgevoerd.

BIJLAGE I – bij: Werkwijze Monitoring en Beoordeling Natuurnetwerk en Natura 2000/PAS

1.30. N10.02 VOCHTIG HOOILAND

Er hoeft geen kwaliteitsbepaling te worden gedaan wanneer dit type met minder dan 0,5 hectare in een gebied aanwezig is.

Afbakening

- Vochtig hooiland omvat hooilanden (meestal bloemrijke graslanden, die één- à tweemaal per jaar worden gemaaid), al dan niet met nabeweiding (zie ook Nat schraalland voor de afgrenzing met dit beheertype).
- Vochtig hooiland wordt ofwel vrijwel jaarlijks overstroomd door oppervlaktewater (o.a. langs de rivieren); staat onder invloed van uitredend kwelwater (beekdalen) of is gelegen op een veenbodem met een gemiddeld waterpeil van 20-30 cm. onder maaiveld, waarbij het peil in de zomer alleen gedurende korte tijd dieper kan wegzakken. De grondwaterstanden van bodems met een goede vochtnalevering, zoals klei- en zavelgronden, kunnen lager liggen.
- Het beheertype wordt jaarlijks gemaaid en het maaisel wordt afgevoerd.
- Er wordt geen bemesting toegepast, met uitzondering van ruige stalmest (max. 20 ton per ha per jaar) of bekalking.